

JOVIÁN GYÖRGY | A SZÉP RETTENETE

Bevezetőmben először az esztétika és a filozófia irányából kísérem meg a vázlatos értelmezést, majd a festészet és a metafizikai hagyomány európai tradíciójára, a legendás alkotó személyiségek műveire figyelő Jovián magánmitológiáját szeretném vázlatosan felvillantani.

Jovián György Nagyváradot, a régi Magyarországnak a múlt századfordulón talán legmodernebb városát – Budapest mellett második kulturális centrumát – tartja szellemi bölcsőjének. Itt érettségizett, majd Bukarestben járt a képzőművészeti főiskolára (egykori mesterei közül elsőként – bár nem volt közvetlen tanára – a román Corneliu Baba festőművészt említi.) Tehát értékrendje korántsem előítéletes, annak dacára, hogy Nagyváradon átélte a magyar és az európai kultúrát lerombolni készülő, annak elpusztítását évtizedeken át intenzíven űző – emberi dimenzióit megtörni végül mégsem képes – diktatúra kisebb és gigantikus rémtetteit.

A magyar, a szász, az örmény kisebbségek magaskultúrája eltiprásának lassan ölő mérgei ellen éppen egy művésznek lehetett felvértezni magát. A többnemzetiségű, vallásszabadságot elsőként hirdető Erdély és Partium társadalmát, kultúráját megsemmisíteni akaró hatalom nyomasztó súllyal nehezedett a nemzetiségekre. Ez a drámai romboló folyamat mégsem lett „direkt” témája és forrása Jovián György festészetének.

Napi alkotómunkájában Jovián szélesebb ívű valóságpéldák élményanyagából merít: a harci cselekmények nyomai, a természeti katasztrófák, a tudatos város- és épületrombolás utáni állapotok „szépsége” foglalkoztatja. Jártában-keltében rendre készíti a rettenet fotóvázlatait, majd ezek újra komponálásával képes ezt a negatív élményt esztétikai dimenziókba szublimálni – szinte a kiállításon mottóként megidézett Rilke-vers, az *Első Duinói elégia* nyomán.

Talán egy ehhez hasonló felismerés segített Joviánnak is képi poézissé alakítani a világ nyomasztó valóságát. Megemlítek itt egy korábbi, szintén nagy hatású művészetelméleti fogalmat, Lessing *termékeny pillanat* gondolatát, amely a Laokoón szoborcsoportot alkotáslélektani-befogadói szemszögből elemezte, és jutott el a szépség művészi létrehozásának (egyik) titkához.

Jovián érzékletesen mesélt megdöbbenéséről, a Les Halles negyed bontásával, egy *párizsi termékeny pillanat* felismeréséről. Megértette, hogy a természeti

törvényként megtapasztalt entrópiát az ember ma tudattalanul, ám örült tempóban, megszállott módon műveli. A festőművész számára ez a felismerés is fontos alkotói erőforrás. Nem egyszerűen megfesti a rombolás-valóságot, hanem roppant szakmai tudással új dimenziót teremt. Úgy gondolom, hogy amikor vásznaira a digitális fegyverek célkeresztjeire rímelő ponthálót „feszít ki”, az egy további, mélyebb filozófiát is takar. Ő maga ezt így interpretálja: érzékeltetni szeretné, hogy a hálóval távolság teremthető egy virtuális réteg valósága és a kép között. A befogadót képes így arra figyelmeztetni: „ez kép”.

Ezen a ponton szeretnék érinteni egy már budapesti sztorit, egyben mára informatív művészet- és kultúrtörténeti háttérrel. Nevezetesen Caravaggio festészetének mai, kortársi tiszteletét. Jovián felidézi: egy művészársasággal jó ideig heti gyakorisággal látogatták – nem a római, hanem az erzsébetvárosi – Sixtust. És a festészet legnagyobbjait tisztelő alkotói hódolatuk profán derűjével, maguk között Sixtus-kápolnának nevezték a kocsmát. Az európai festészet, a nagy elődök iránt is mélyen megélt tisztelet áthallása nyilvánvaló. Akkor és ott versenyt hirdettek: ki közülük a legjobb festő? A vetélkedéshez Jovián az archaikus anyaghasználat korát választotta vezetőül, amikor még nem tubusból nyomták ki a festők a művészboltban készen vett gyári színt, hanem minuciózus munkával, egymásra tett rétegekkel érték el a valóságot meghaladóan finom, szinte áttetsző színekből kialakuló, metafizikai hatású képfelületeket. Erre az egykori vetélkedőre is emlékezik a kiállítás 64 egységből álló Bacchus-émlékműve.

Jovián Györgynek a Múcsarnokban bemutatott „pragmatikus művészetelmélete”, egy új valóság- és szépség-dimenzió.
Eszerint pedig: a rettenet szép.

Szegő György DLA
művészeti igazgató